

Δημόσιο Χρέος: Ιστορική Ανάλυση & Βασικά Μεγέθη (Αιτίες, Συμπεράσματα & Προτάσεις)

Οικονομική Κρίση: ΕΕ & Ελληνική Οικονομία

Ευρωπαϊκή Οικονομική Κρίση: Η Περίπτωση της Ελλάδας

Η Ατζέντα

- Η Ευρωζώνη αντιμετωπίζει μια «ιδιαιτέρη» οικονομική κρίση (χρέους και ελλειμμάτων). Αρκετά μέλη της Ευρωζώνης αντιμετωπίζουν υψηλά χρέη και ιδιαίτερα υψηλά μη βιώσιμα επίπεδα δημόσιων ελλειμμάτων και χρεών.
- Ιδιαίτερα, ορισμένα κράτη μέλη -Ελλάδα, Ιρλανδία, Πορτογαλία και Ιταλία- αντιμετωπίζουν ταυτόχρονα υψηλά δημόσια ελλείμματα και μεγάλο δημόσιο χρέος που τα ώθησε στο να δανεισθούν χρήματα από άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, την ΕΚΤ και το ΔΝΤ για να μπορέσουν να αποφύγουν την χρεοκοπία.
- Η Ελληνική οικονομία, στο πλαίσιο της Ευρωζώνης, αντιμετωπίζοντας ιδιαίτερα υψηλό δημόσιο έλλειμμα και ιδιαίτερα μεγάλο δημόσιο χρέος, βρίσκεται στο κέντρο της οικονομικής κρίσης και του διεθνούς ενδιαφέροντος.

Οι Κύριοι & Βασικοί Τύποι Χρεών

- ❑ **Εξωτερικό Χρέος:** Μια χώρα αντιμετωπίζει χρέος πληρωμών σε ξένους δημόσιους & ιδιωτικούς φορείς. Οι εναλλακτικές:
- ❑ Μια χώρα μπορεί να προβεί σε αναστολή πληρωμών των χρεών που σημαίνει άρνηση να πραγματοποιήσει τις πληρωμές τόκων για τα χρέη στους ξένους φορείς (όπως π.χ. έκανε η Αργεντινή, η Σοβιετική Ένωση, Νιγηρία, Ιράκ και Μεξικό τον 19^ο και 20^ο αιώνα).
- ❑ Η αναδιάρθρωση χρέους (**debt restructuring** και **debt rescheduling**) που σημαίνει την διαπραγμάτευση με τους ξένους δανειστές και την κατάρτιση μιας συμφωνίας. Συνήθως οι δανειστές αναγκάζονται να χάσουν ένα μέρος ή μια αναλογία από τις συνολικές οφειλές προς αυτούς (ονομαζόμενο και ως «κούρεμα»-“**haircut**”), και τα επιτόκια διαπραγματεύονται σε πιο ευνοϊκούς όρους για τους δανειζόμενους.

Χρέος και Χρεοκοπία: Κύριοι Τύποι & Χαρακτηριστικά

Εσωτερικό Χρέος: Μια χώρα αντιμετωπίζει αδυναμία πληρωμής χρεών της στους πολίτες αλλά δεν εξαναγκάζεται σε χρεοκοπία, επειδή η κυβέρνηση έχει την δυνατότητα να τυπώσει και εκδώσει χρήματα για να εξυπηρετήσει το χρέος της. Το αποτέλεσμα όμως είναι μια απροσδόκητη αύξηση του πληθωρισμού και περαιτέρω οικονομική στασιμότητα και ύφεση (economic stagnation –stagflation).

Κρατικό Χρέος

Χρέος/ΑΕΠ Αναλογία = $\frac{\text{Κρατικό Χρέος}}{\text{Ονομαστικό ΑΕΠ}} \times 100$

Το Κρατικό Χρέος αυξάνεται όταν αυξάνονται και τα Δημόσια Ελλείμματα & σταματά όταν εξισορροπεί ο προϋπολογισμός.

Για να μειωθεί η αναλογία Χρέους/ΑΕΠ, πρέπει το ΑΕΠ να αυξάνει περισσότερο από το Κρατικό Χρέος. Αυτό σημαίνει ότι η οικονομία πρέπει να αναπτυχθεί ταχύτερα (δηλαδή το προϊόν ή πραγματικό ΑΕΠ, που όμως ίσως συνεπάγεται και αύξηση τιμών/πληθωρισμού).

Χώρες με υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης & πληθωρισμού μπορούν να μειώσουν ταχύτερα το χρέος (debt/GDP ratios)

Χρεοκοπίες ή Αναδιάρθρωσεις Χρεών Ευρωπαϊκών Χωρών

Χώρες	Έτη Χρεοκοπίας – Αναδιάρθρωσης		
Αγγλία	1340*	1472*	1594
Αυστρία	1796*	1938	1940* 1945*
Γαλλία	1558* 1624* 1648*	1661 1701* 1715*	1770* 1788 1812*
Γερμανία	1683	1807* 1813*	1932 1939*
Ελλάδα	1826*	1843 1860	1893 1932
Ισπανία	1557* 1575* 1596* 1607* 1627* 1647*	1809* 1820* 1831* 1834* 1851 1867*	1872* 1882 1936* 1937* 1938* 1939*
Ολλανδία	1814*		
Πορτογαλία	1560 1828*	1837* 1841*	1845 1852 1890

Σημειώσεις: (*) τα συγκεκριμένα έτη αφορούν πολεμικές περιόδους

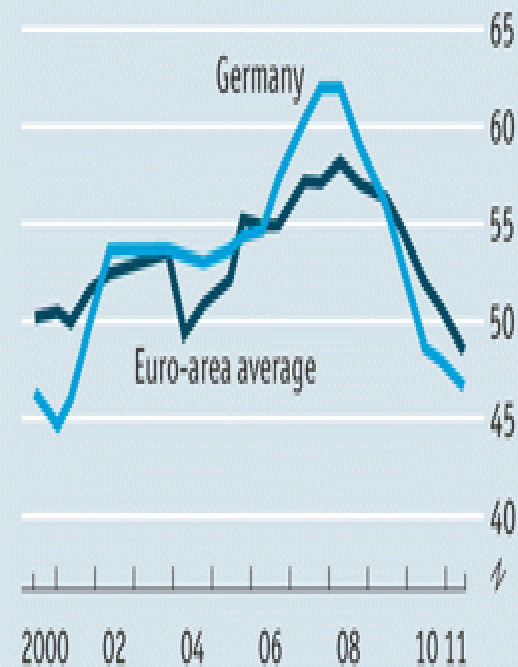
Πηγή: Credit Suisse (2011)

Η Ευρωπαϊκή Κρίση & το Πρόβλημα Εμπιστοσύνης

- Η Ευρωζώνη αντιμετωπίζει μια μεγάλη & σκληρή μάχη χρέους, καθόσον η οικονομική ανάπτυξη φαίνεται να μειώνεται, ενώ το πρόβλημα χρέους φαίνεται να επιδεινώνεται.
- Η Αβεβαιότητα κυριαρχεί στις Ευρωπαϊκές Αγορές.
- Η Ευρωζώνη φαίνεται να έχει έλλειψη ενιαίου πολιτικού σχεδιασμού, προγραμματισμού και ηγεσίας.
- Ιδιαίτερο πρόβλημα αντιμετωπίζουν οι Μεσογειακές χώρες (μεγαλύτερα οικονομικά προβλήματα: χρέος & ελλείμματα).
- Μειωμένη Εμπιστοσύνη στην Ευρωπαϊκή Ηγεσία & στην ΕΚΤ (ECB).

Declining faith and credit

Respondents who "tend to trust" the European Central Bank, %*

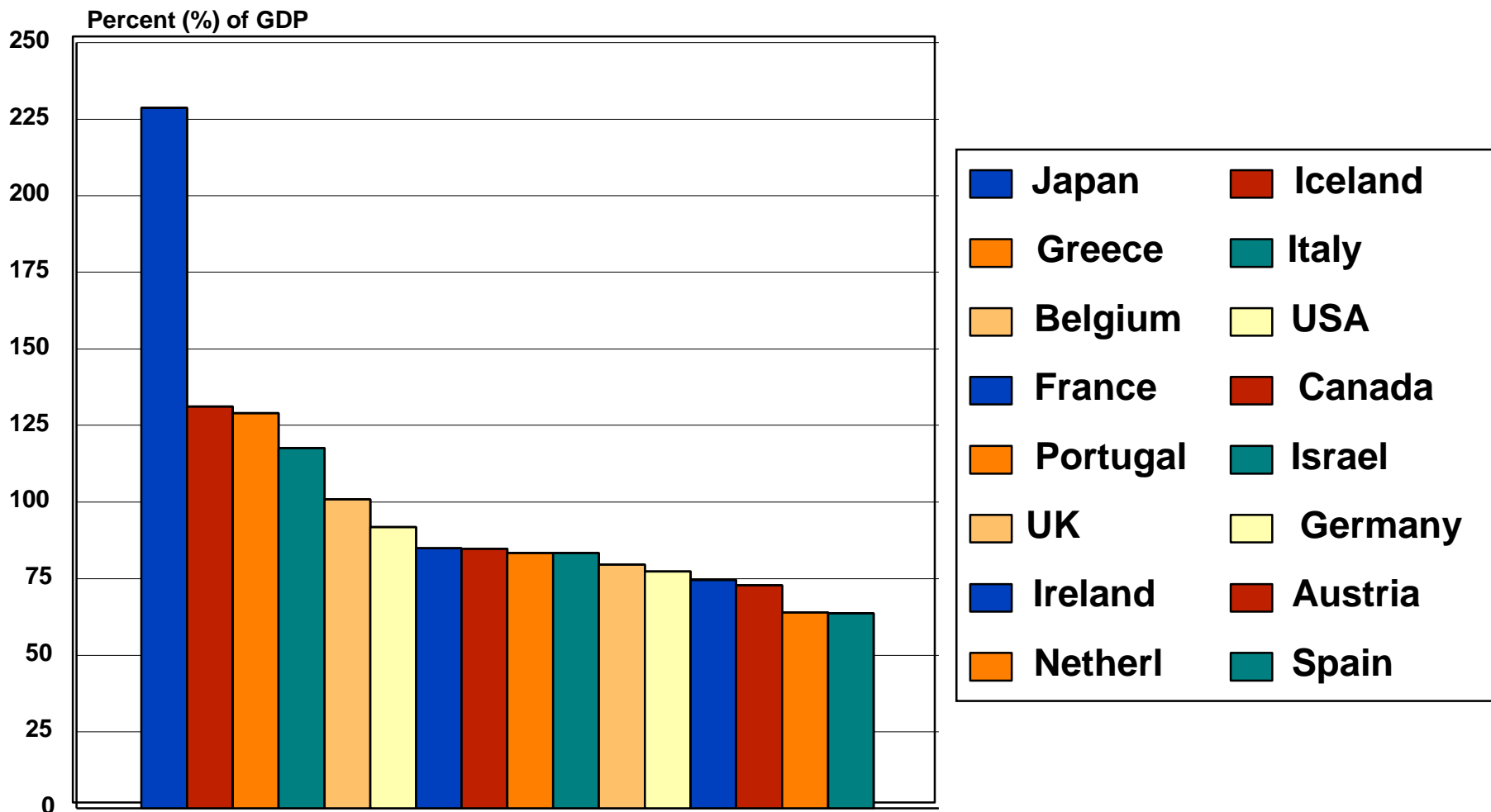

Sources: European Commission Eurobarometer; The Economist

* Moving average

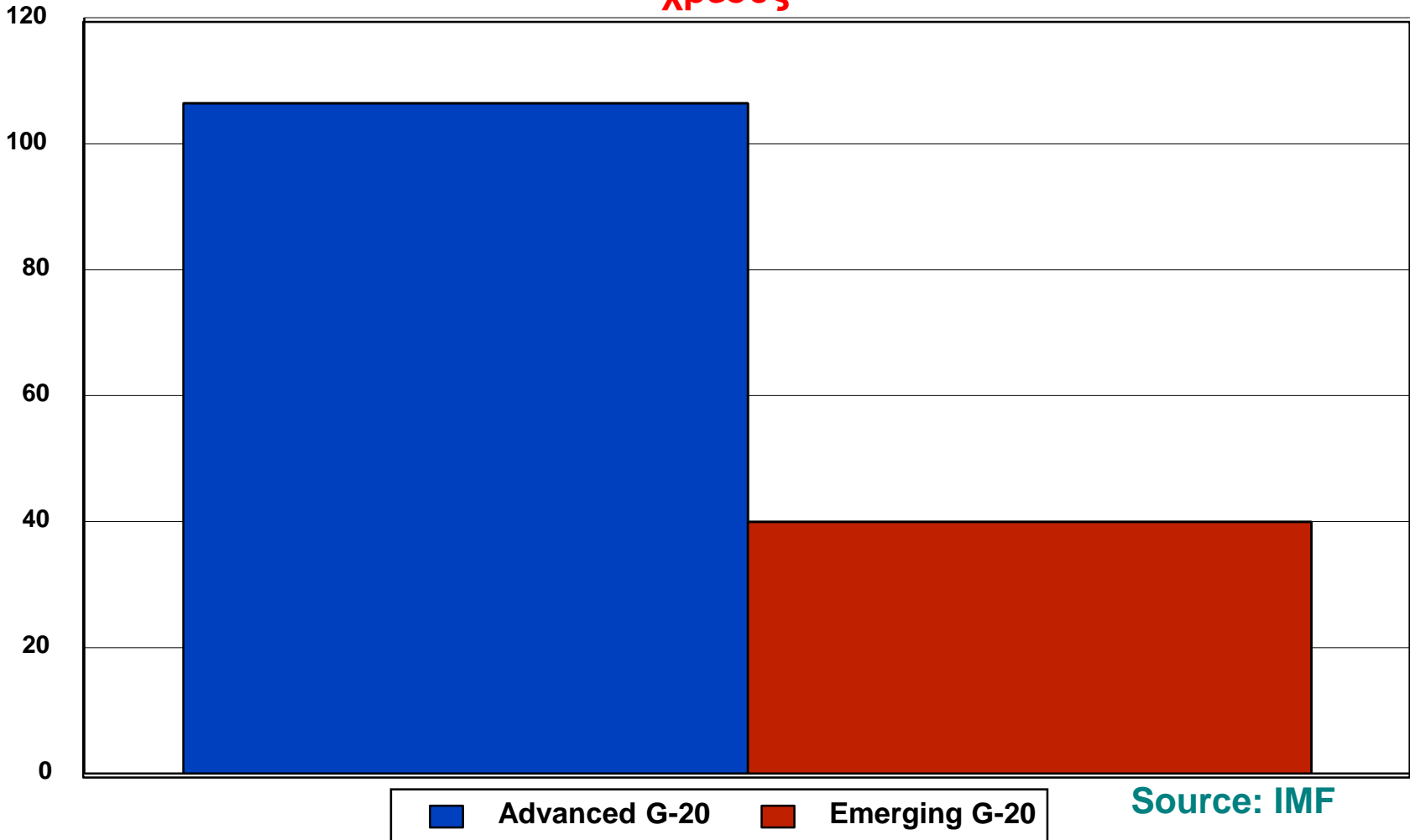
Αναπτυγμένες Οικονομίες: Αναλογία Ακαθάριστου Χρέους/ΑΕΠ,

Αναλογία Χρέους/ΑΕΠ έχει αυξηθεί δραματικά για πολλές χώρες

Αναλογία Χρέους-ΑΕΠ: Αναπτυγμένες vs. Αναπτυσσόμενων G-20 Χωρών, 2010

Αναλογία Χρέους-ΑΕΠ για τις αναπτυγμένες χώρες είναι περίπου τριπλάσια απ' ότι στις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι αναπτυγμένες χώρες αντιμετωπίζουν μια κρίση χρέους

Source: IMF

Long-term sovereign debt ratings

Outlook: p= positive; s= stable; n= negative; CWn=CreditWatch negative

Country	Ratings Agency						Investment Grade Ratings
	S&P		Moody's		Fitch		
U.S.A.	AA+	s	Aaa	n	AAA	n	Aaa/AAA Minimal risk
Britain	AAA	n	Aa1	s	AA+	s	
Japan	AA-	n	Aa3	s	A+	n	
EURO ZONE							
Finland	AAA	s	Aaa	s	AAA	s	Aa/AA Very low
Germany	AAA	s	Aaa	n	AAA	s	A/A Low risk
Luxembourg	AAA	s	Aaa	n	AAA	s	
Netherlands	AAA	n	Aaa	n	AAA	n	Baa/BBB Moderate risk
Austria	AA+	s	Aaa	n	AAA	s	
France	AA	s	Aa1	n	AA+	s	
Belgium	AA	n	Aa3	n	AA	s	Ba/BB Substantial risk
Estonia	AA-	s	A1	s	A+	s	
Slovakia	A	s	A2	s	A+	s	
Malta	BBB+	s	A3	s	A	s	B/B High risk
Slovenia	A-	s	Ba1	n	BBB+	n	
Italy	BBB	n	Baa2	n	BBB+	n	
Spain	BBB-	n	Baa3	n	BBB	s	Caa/CCC Very high
Ireland	BBB+	p	Ba1	s	BBB+	s	
Portugal	BB	CWn	Ba3	n	BB+	n	
Greece	B-	s	C	s	B-	s	SD/RD Selective Default Restricted Default
Cyprus	CCC+	s	Caa3	n	B-	n	

Sources: Moody's, Standard & Poor's, Fitch

Sources: Moody's, Standard & Poor's, Fitch and the WSJ

Κρίση Χρέους & Ελλειμμάτων στην Ελλάδα

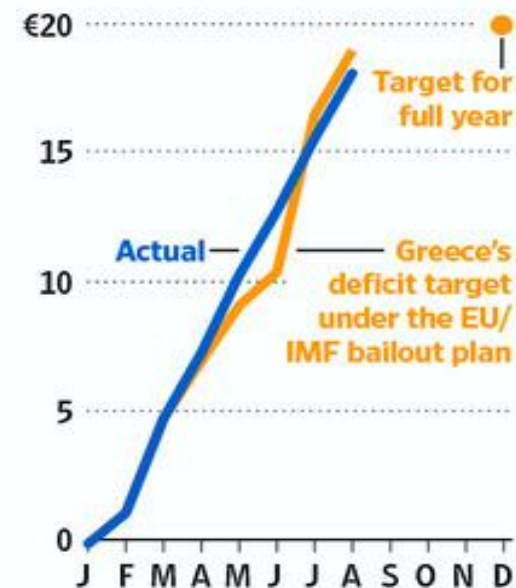
- **Αιτίες & Πολιτικές του Προβλήματος**
- **Το Τέλος μιας Εποχής (Euro) είτε ένα Νέο Ξεκίνημα?**

Ελληνική Οικονομική Κρίση

- Δημόσια Χρέη & ελλείμματα υπερβαίνουν τα όρια που είχαν τεθεί από την Ευρωζώνη.
- Οι αγορές έγιναν ιδιαίτερα ανήσυχες για την πιθανότητα χρεοκοπίας της Ελλάδας.
- Τα Ελληνικά Ομόλογα αυξήθηκαν σε επίπεδα ρεκόρ (επίπεδα πανικού), όπου υπήρξε αύξηση των επιτοκίων για τα 10-ετή ομόλογα περίπου στο 23.6% και για τα διετή ομόλογα άνω του 75%, υποδηλώνοντας ότι οι επενδυτές αντιμετωπίζουν τον φόβο μεγάλων απωλειών.
- Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων Χρέους & Ελλειμμάτων, η Ελληνική Κυβέρνηση επέβαλλε νέους φόρους & μειώσεις δαπανών.
- **Βραχυπρόθεσμη Στρατηγική (Myopia Strategy) & Ανάγκη για Μακροχρόνια Στρατηγική & Προγραμματισμό LTP-(Long-Term-Planning)**

Running Out of Room

Greece's cumulative budget deficit, in billions of euros*

Note: €1 billion = \$1.37 billion; *State budget deficit, excludes social security and other items. Source: Ministry of Finance

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

1. Βασικά Μεγέθη	2009	2010	2011	2012	2013
Όνομαστικό ΑΕΠ (σε εκατ.€)	237.431	226.210	207.752	194.204	182.438
Ποσοστό μεταβολής πραγματικού ΑΕΠ	-4,4%	-5,4%	-8,9%	-6,6%	-3,9%
Εναρμονισμένος ΔTK	1,3%	4,7%	3,1%	1,0%	-0,9%
Ποσοστό ανεργίας	9,6%	12,7%	17,9%	24,5%	27,5%
2. Δημόσια Οικονομικά	2009	2010	2011	2012	2013
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (σε εκατ.€)	301.002	330.291	355.954	304.691	319.133
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (% επί του ΑΕΠ)	126,8%	146,0%	171,3%	156,9%	174,9%
Έλλομα Γενικής Κυβέρνησης (% επί του ΑΕΠ)	-15,2%	-11,1%	-10,1%	-8,6%	-12,2%
ΕΥΡΩΖΩΝΗ					
	2009	2010	2011	2012	2013
Ποσοστό Μεταβολής πραγματικού ΑΕΠ	-4,5%	2,0%	1,6%	-0,7%	-0,5%
Εναρμονισμένος ΔTK	0,3%	1,6%	2,7%	2,5%	1,3%
Ποσοστό ανεργίας	9,5%	10,1%	10,1%	11,3%	12,0%

Ιστορία του ελληνικού χρέους και των ελλειμμάτων(1999-σήμερα)

Πηγή: [Eurostat](#)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Δημόσιο χρέος (δισεκατομμύρια €) ^{[46][47][48]}	118.6	141.0	151.9	159.2	168.0	183.2	195.4	224.2	239.3	263.3	299.7	329.5	355.7	344.6	347.6	349.3
ποσοστό του ΑΕΠ (%) ^{[49][50][46][51]}	94.9	104.4	104.7	102.6	98.3	99.8	101.2	107.5	107.2	112.9	129.7	148.3	170.6	176.7	188.4	188.9
Ανάπτυξη (%) ^{[49][46][52][53]}	3.4	4.5	4.2	3.4	5.9	4.4	2.3	5.5	3.5	-0.2	-3.1	-4.9	-7.1	-6.0	-4.2	0.6
Έλλειμμα (% GDP) ^{[49][54][46][55]}	3.1	3.7	4.5	4.8	5.7	7.6	5.5	5.7	6.5	9.8	15.6	10.7	9.4	6.8	5.5	4.6

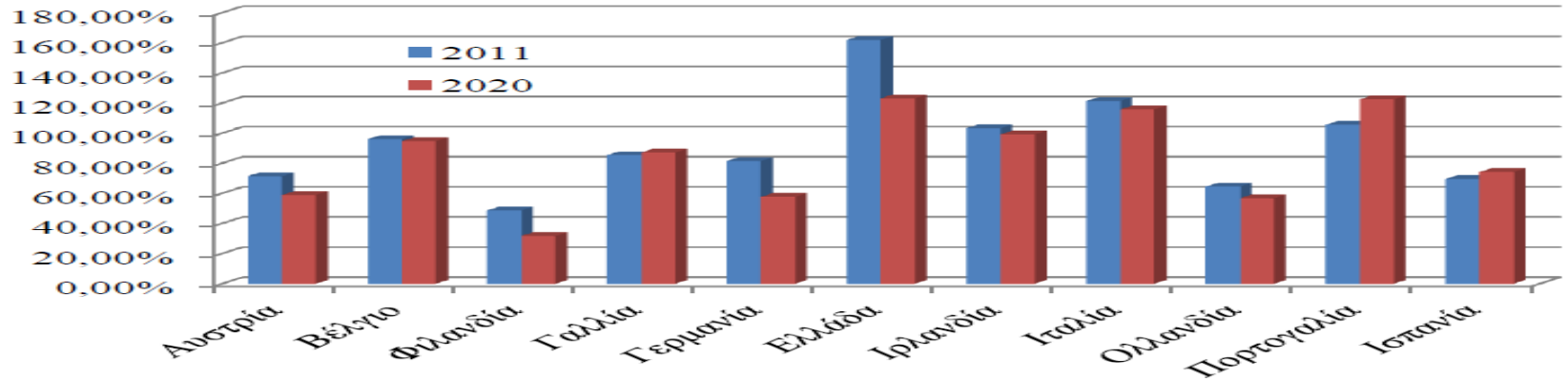
Ποσοστό ανεργίας (2010–2013, εποχικά προσαρμοσμένα στοιχεία)

Πηγή: [ΕΛΣΤΑΤ](#)

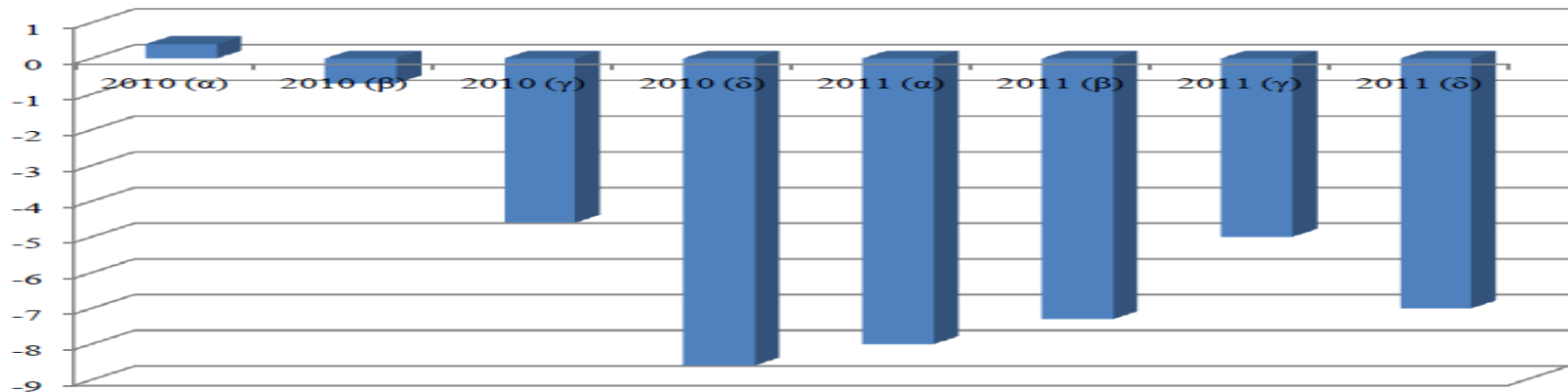
	Ιαν	Φεβρ	Μαρ	Απρ	Μαι	Ιουν	Ιουλ	Αυγ	Σεπτ	Οκτ	Νοεμ	Δεκ
2010	10.9	11.2	11,5	11,8	12,1	12,3	12,5	12,8	13,2	13,8	14,0	14,5
2011	14,9	15,3	15,8	16,2	16,7	17,1	17,7	18,3	18,8	19,5	20,9	21,4
2012	21,6	21,9	22,2	23,1	23,8	24,6	25,0	25,5	26,0	26,0	26,2	26,2
2013	26,5	26,6	26,8	27,2	27,5	27,5	27,5	27,6	27,7	27,7	28,0	27,5

Χρέος και Ανάπτυξη

Κρατικά Χρέη Κρατών Μελών

Ρυθμός Ανάπτυξης Ελληνικής Οικονομίας

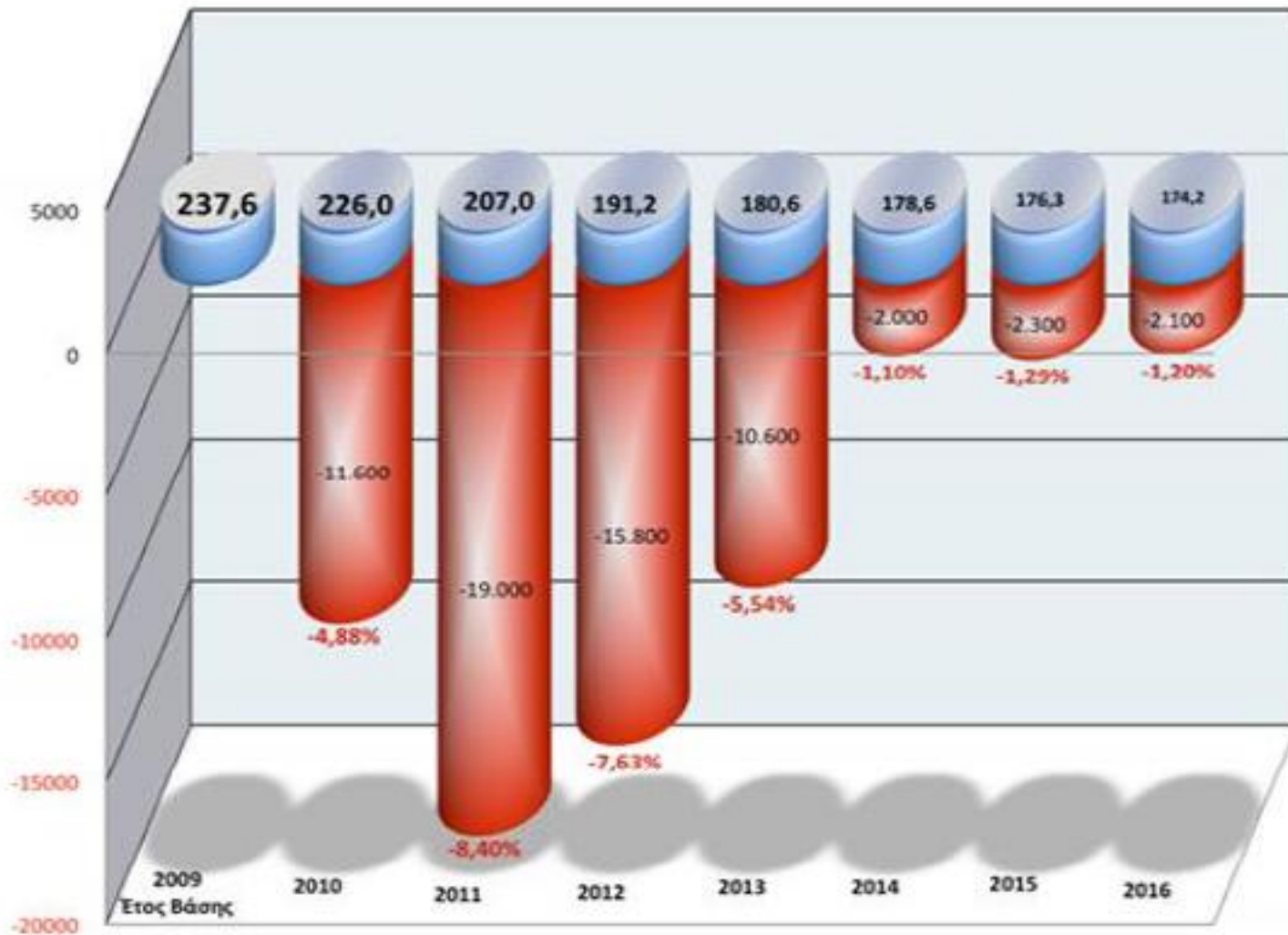

**Βασικά Μεγέθη της Ελληνικής Οικονομίας (% Ετήσιες Μεταβολές,
Σταθερές Τιμές)**

	2016	2017	2018
Πραγματικό ΑΕΠ	0	1,8	2,4
Χρέος (ως % ΑΕΠ)	179 %	176,80	175,60
Ιδιωτική Κατανάλωση	1,4	1,1	1,4
Δημόσια Κατανάλωση	-2,1	1	-0,2
Ποσοστά Ανεργίας	23,5	22	20,8

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Εξέλιξη ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές & % μεταβολή του (ΕΛΣΤΑΤ 10/2017)

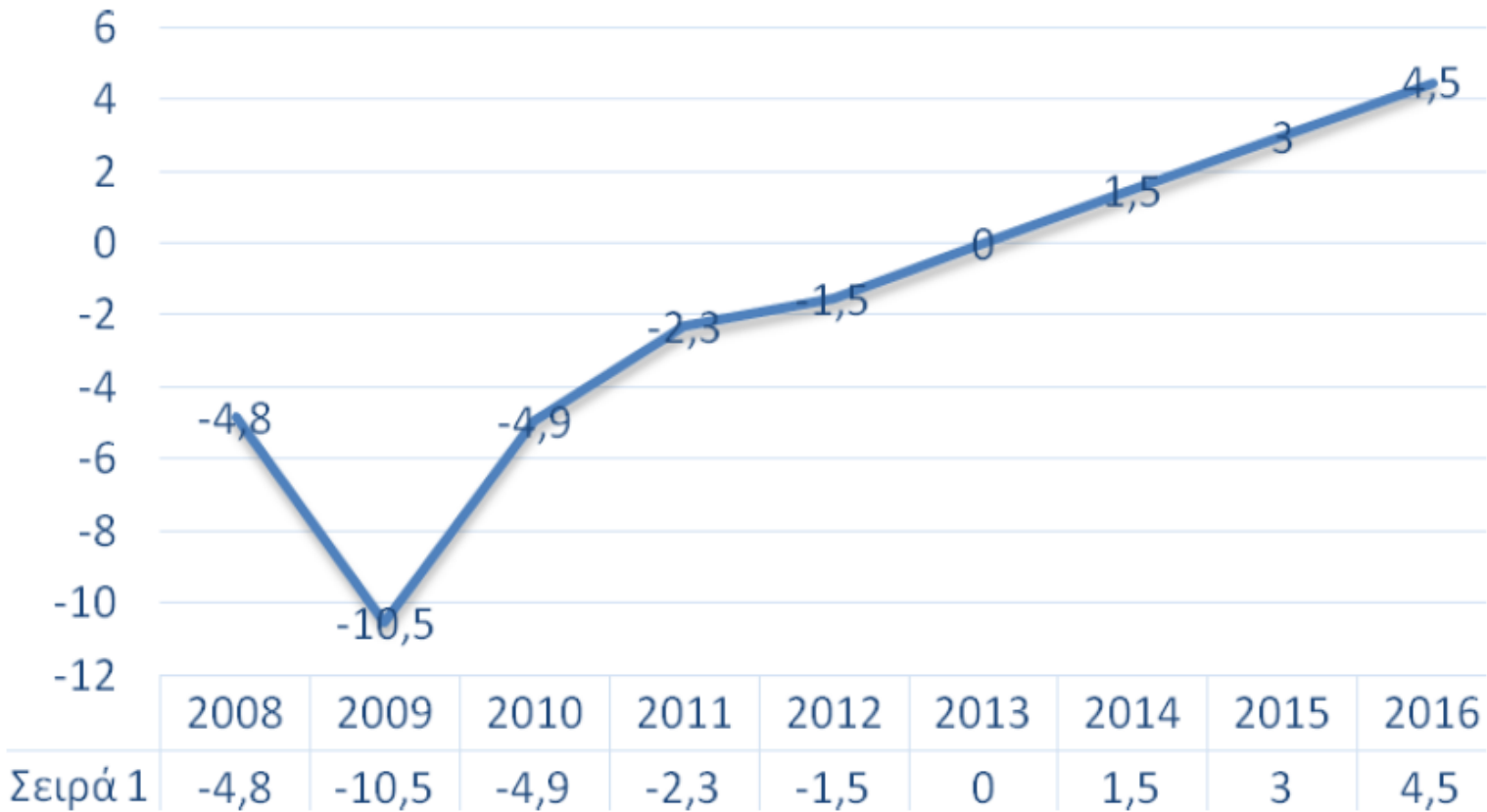

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

(Τρέχουσες τιμές, σε εκατ. ευρώ)

	2009	2016	Διαφορά	Ποσοστό
ΑΕΠ	237.534	174.199	-63.335	-26,66%
Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία	212.391	151.818	-60.573	-28,52%
Καταναλωτική δαπάνη νοικοκυριών	157.389	116.821	-40.568	-25,77%
Καταναλωτική δαπάνη Γεν. Κυβέρνησης	55.367	35.239	-20.128	-36,35%
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	49.387	20.458	-28.929	-58,57%
Αμοιβές εξαρτημένης εργασίας	84.875	58.384	-26.491	-31,21%
Ακαθάριστο λειτουργικό πλεόνασμα	128.365	90.037	-38.328	-29,86%
Δημόσιο Χρέος	298.525	326.358	27.833	9,32%
(Ποσοστό στο ΑΕΠ)	128,90%	187,35%		
Εξαγωγές	45.089	53.059	7.970	17,67%
Εισαγωγές	68.319	54.317	-14.002	-20,50%

Δημοσιονομική Προσαρμογή

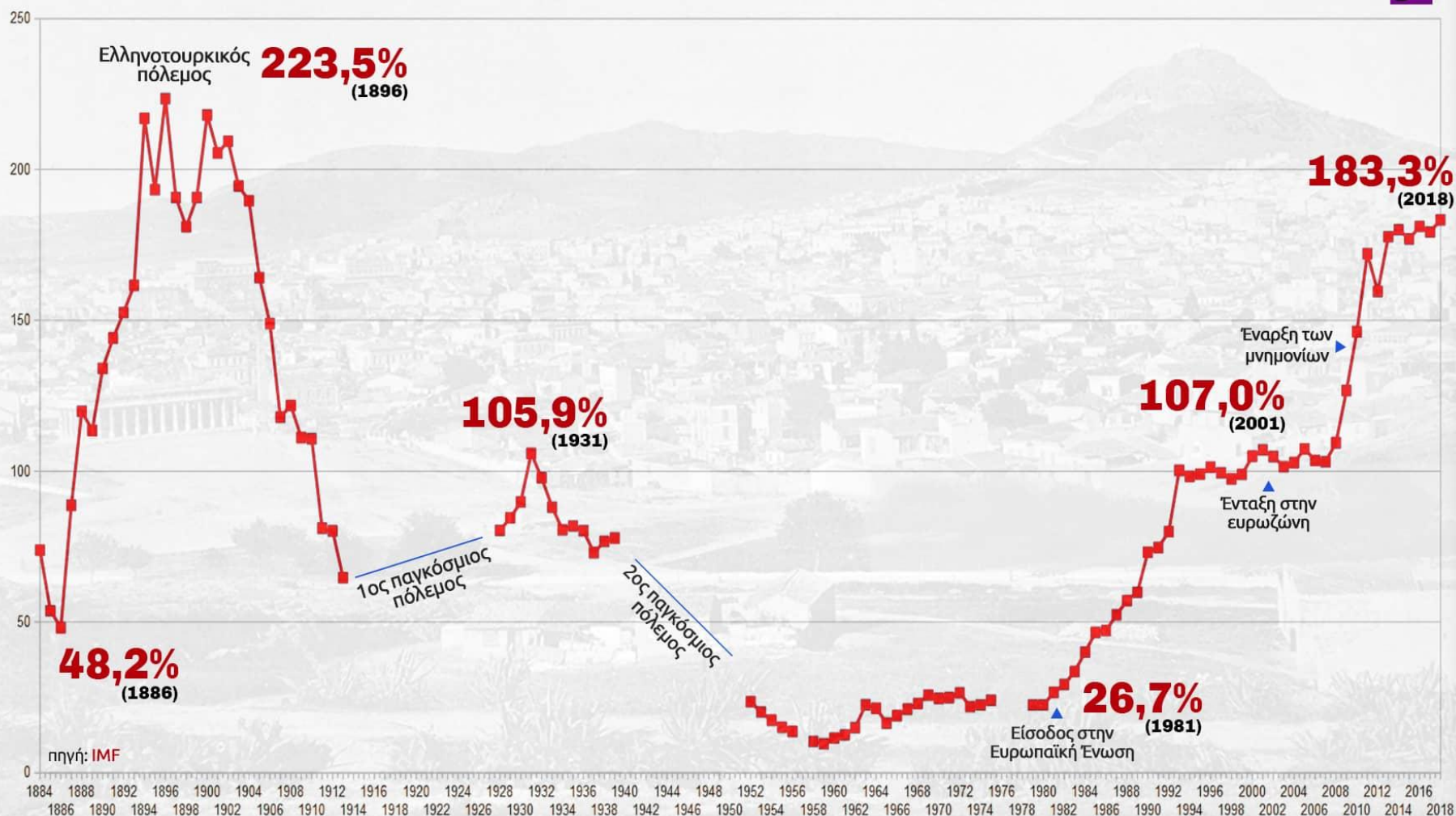

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

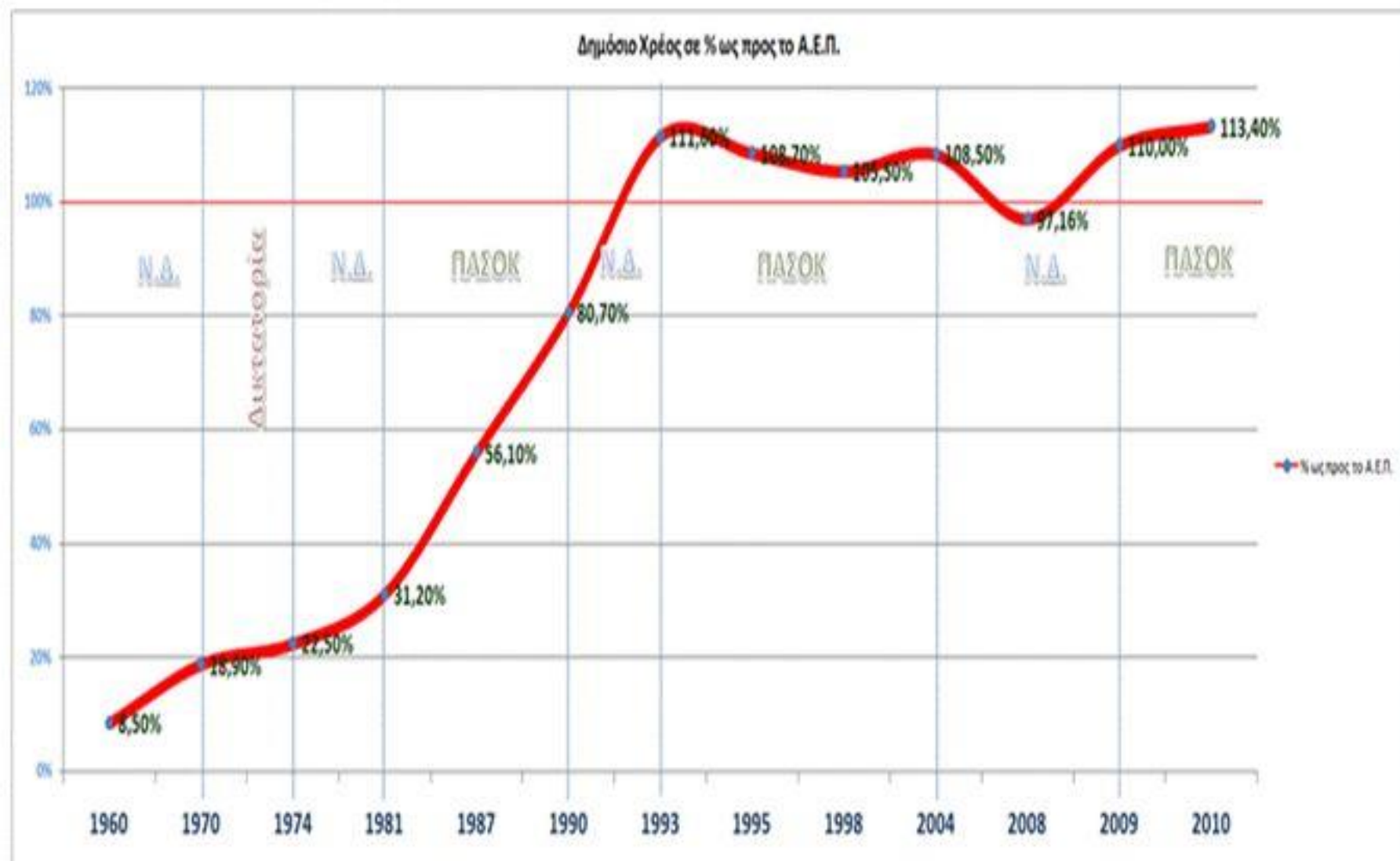
1884 - 2018

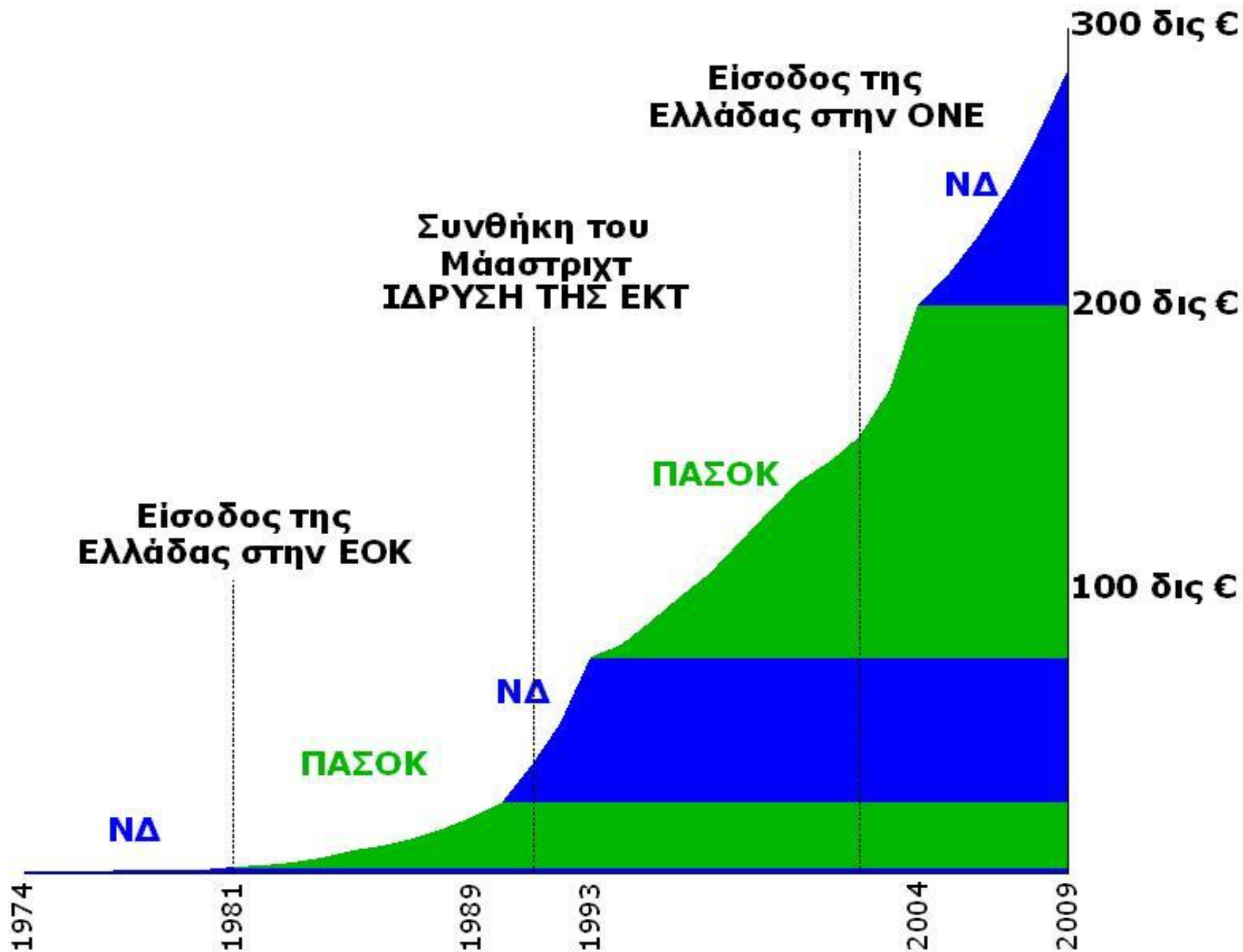
ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ ΑΕΠ

jodi.graphics

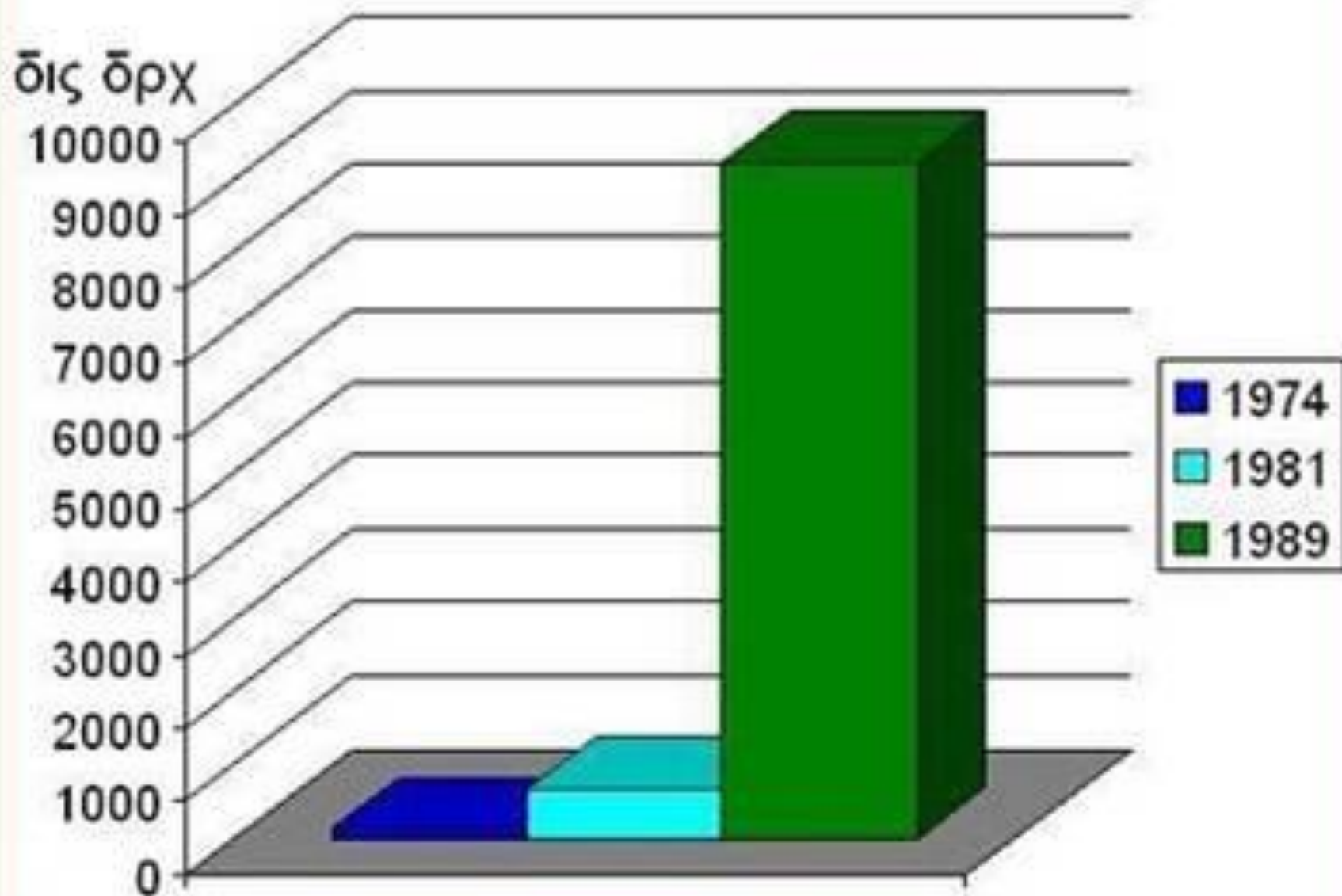

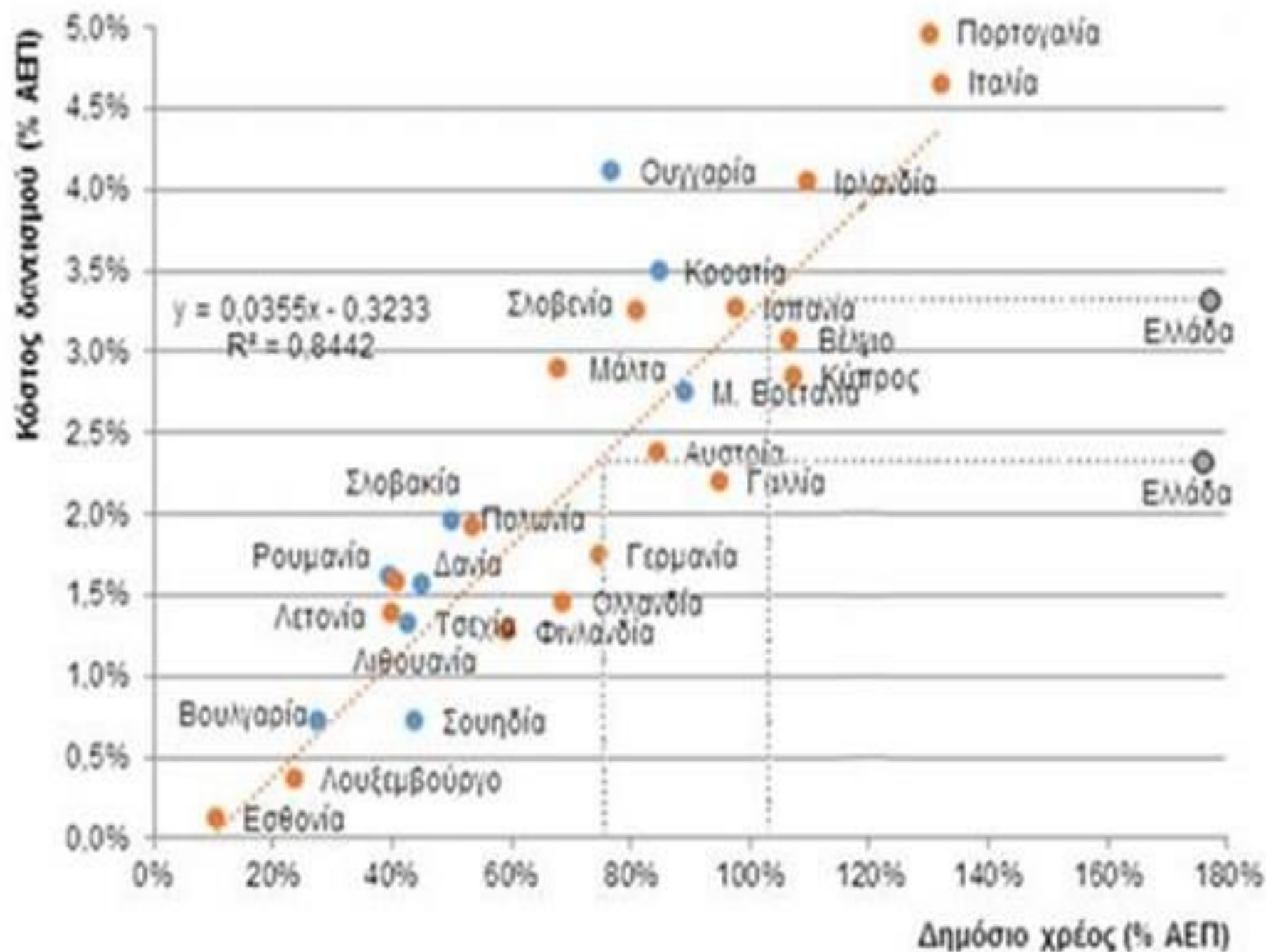
Ο Παρακάτω πίνακας είναι το γράφημα του οικονομικού χρέους της Ελλάδας.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

Το χρέος στις χώρες του G20 αυξάνεται ταχύτερα από το ΑΕΠ...

ΠΟΣΑ ΣΕ ΤΡΙΣ. ΔΟΛΑΡΙΑ

- Μη χρηματοπιστωτικές εταιρείες
- Κυβερνήσεις
- Νοικοκυριά
- Ονομαστικό ΑΕΠ

...ιδίως στις ανεπτυγμένες οικονομίες και στην Κίνα

ΧΡΕΟΣ ΠΡΟΣ ΑΕΠ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΧΗ, %

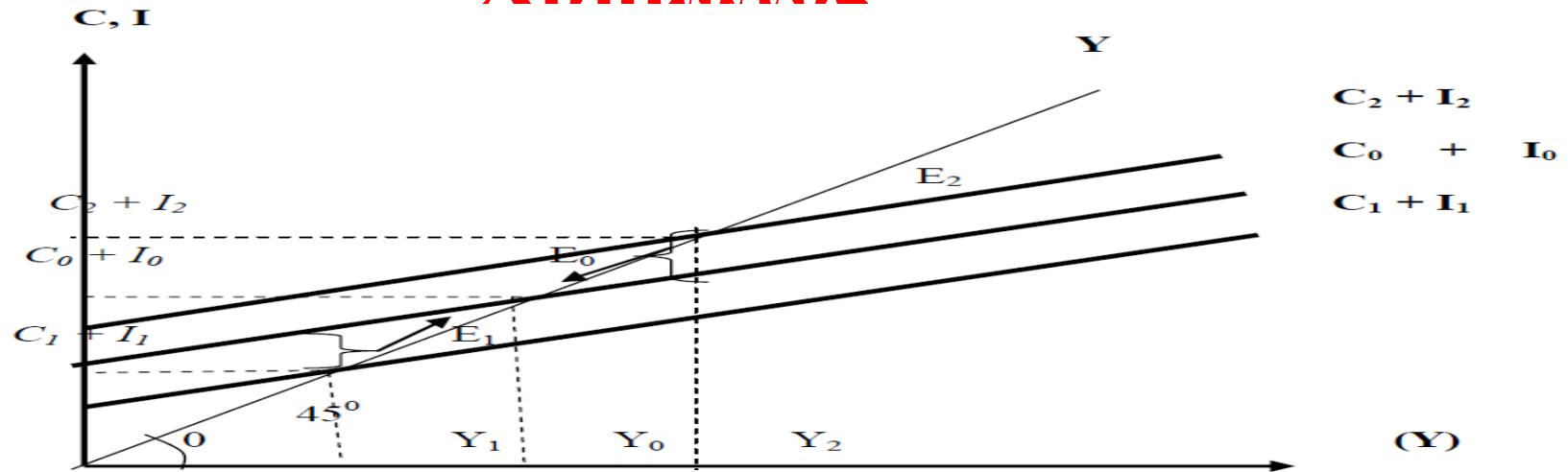
- G20 ανεπτυγμένες οικονομίες
- G20 αναπτυσσόμενες οικονομίες πλην Κίνας
- Κίνα

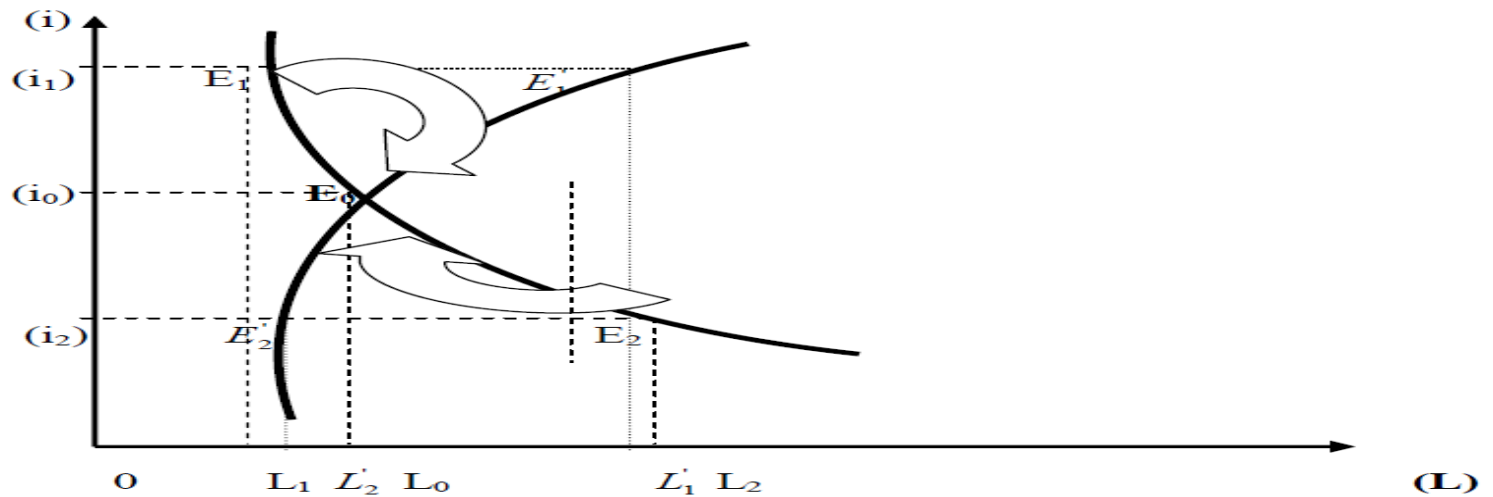
Μιμητικό Αποτέλεσμα & Φαύλος Κύκλος (Demonstration Effect & the Vicious Cycle)

Ισορροπία στην Αγορά Αγαθών & Χρήματος

Διάγραμμα 1^(α): Ισορροπία στην Αγορά Αγαθών

Διάγραμμα 1^(β): Ισορροπία στην Αγορά Χρήματος

Κρίση Χρέους στην Ελλάδα και Ευρωζώνη

Δυνατότητες, Προοπτικές & Προτάσεις

Η απάντηση της Ευρώπης στην οικονομική κρίση

2008: Έναρξη της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης στις Ηνωμένες Πολιτείες

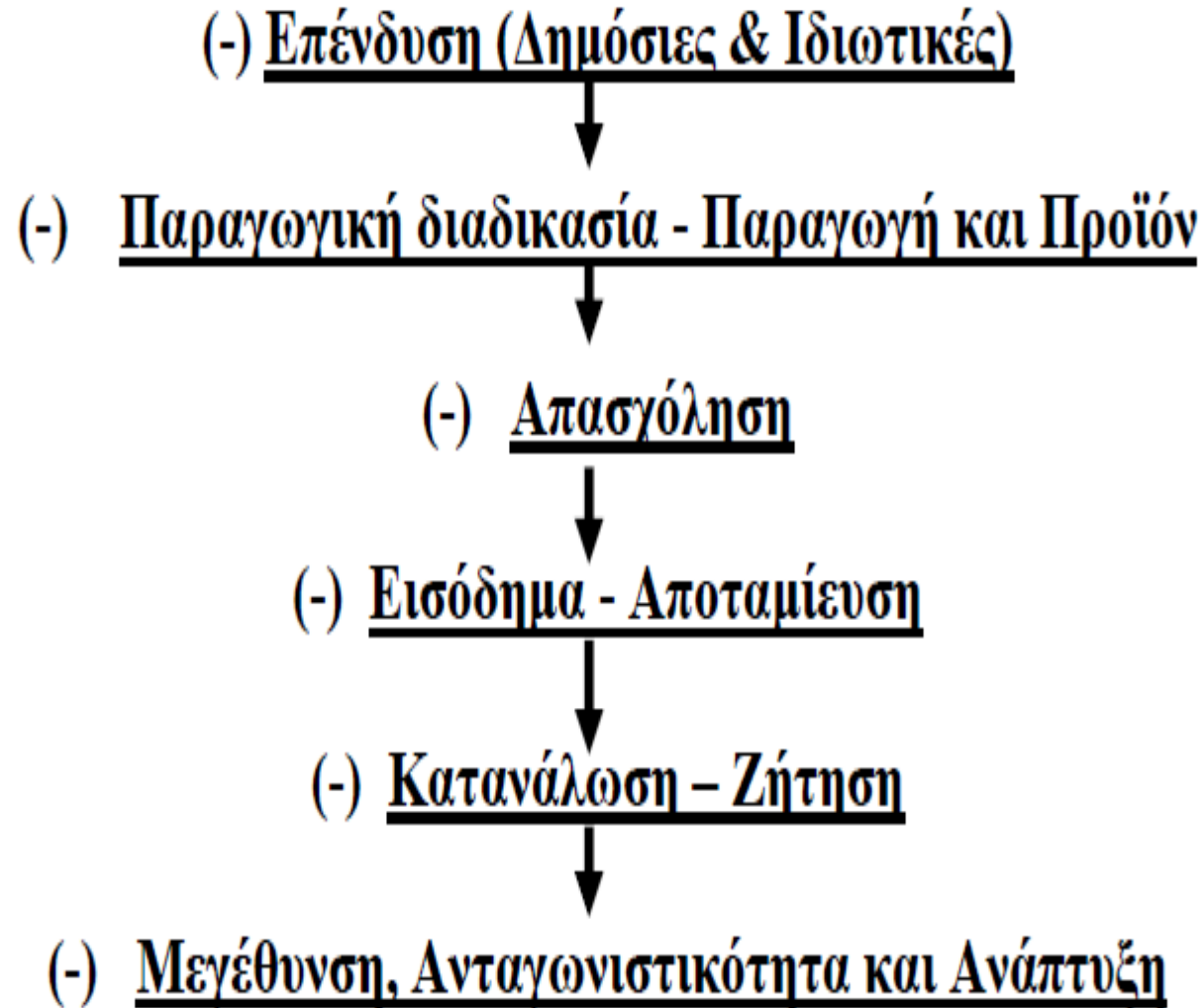
Συντονισμένη απάντηση από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών της ΕΕ, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή:

- **Δέσμευση για το ευρώ και τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα**
- **Νέα μέσα διαχείρισης κρίσεων και μεταρρυθμίσεις κανόνων:**
 - Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας: ταμείο για την παροχή συνδρομής χωρών σε περίπτωση έκτακτων οικονομικών δυσκολιών**
 - Νέοι νόμοι για τη σταθερότητα των τραπεζών**
 - Αρχές χρηματοπιστωτικής εποπτείας σε πανευρωπαϊκό επίπεδο**
- **Καλύτερη οικονομική διακυβέρνηση:**
 - Ευρωπαϊκό Εξάμηνο: ετήσια διαδικασία για τον συντονισμό των κρατικών προϋπολογισμών**
 - Σύμφωνο για το ευρώ+, συνθήκη «Δημοσιονομικού Συμφώνου»:**
αμοιβαίες δεσμεύσεις για υγιή δημόσια οικονομικά

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κρίση

- Από την Ελευθερία-Συνοχή και Αλληλεγγύη (Βασικές Αρχές ΕΕ) → →
- Στην Ανταγωνιστικότητα-Πειθαρχία & «Μεταρρυθμίσεις» (Σημερινή Πραγματικότητα «Αποκλίσεων» Βορρά-Νότου)
- Το Στοιχείο της Ανάπτυξης (αύξησης της Παραγωγής/ ΑΕΠ / Εισοδήματος)
- Ανάπτυξη: Ισορροπία (Αγορά Αγαθών & Αγορά Χρήματος)
 - (α). Δημοσιονομική Πολιτική (Πειθαρχία):
 - Δημόσια Έσοδα=Δημόσιες Δαπάνες
 - (β). Νομισματική Πολιτική (Euro & Κεντρική Τράπεζα):
 - Προσφορά Χρήματος=Ζήτηση Χρήματος

Φαύλος Κύκλος Πενίας

Το «Στοιχείωμα» της Ανάπτυξης

Τρεις Βασικοί Ρυθμιστικοί Παράγοντες:

- Ανθρώπινο Δυναμικό
- Πλουτοπαραγωγικοί Πόροι
- Διαχείριση Καινοτομίας
- Το Ανθρώπινο Κεφάλαιο είναι βασικός κεντρικός παράγοντας για την αναπτυξιακή διαδικασία
- Η Καινοτομία και οι Πλουτοπαραγωγικοί Πόροι θεωρούνται βασικοί παράγοντες για την ανταγωνιστικότητα και την ανάπτυξη
- Σημαντικός ο ρόλος της Οργάνωσης & Διαχείρισης
- Ανάπτυξη, Κοινωνική Συνοχή & Σταθερότητα

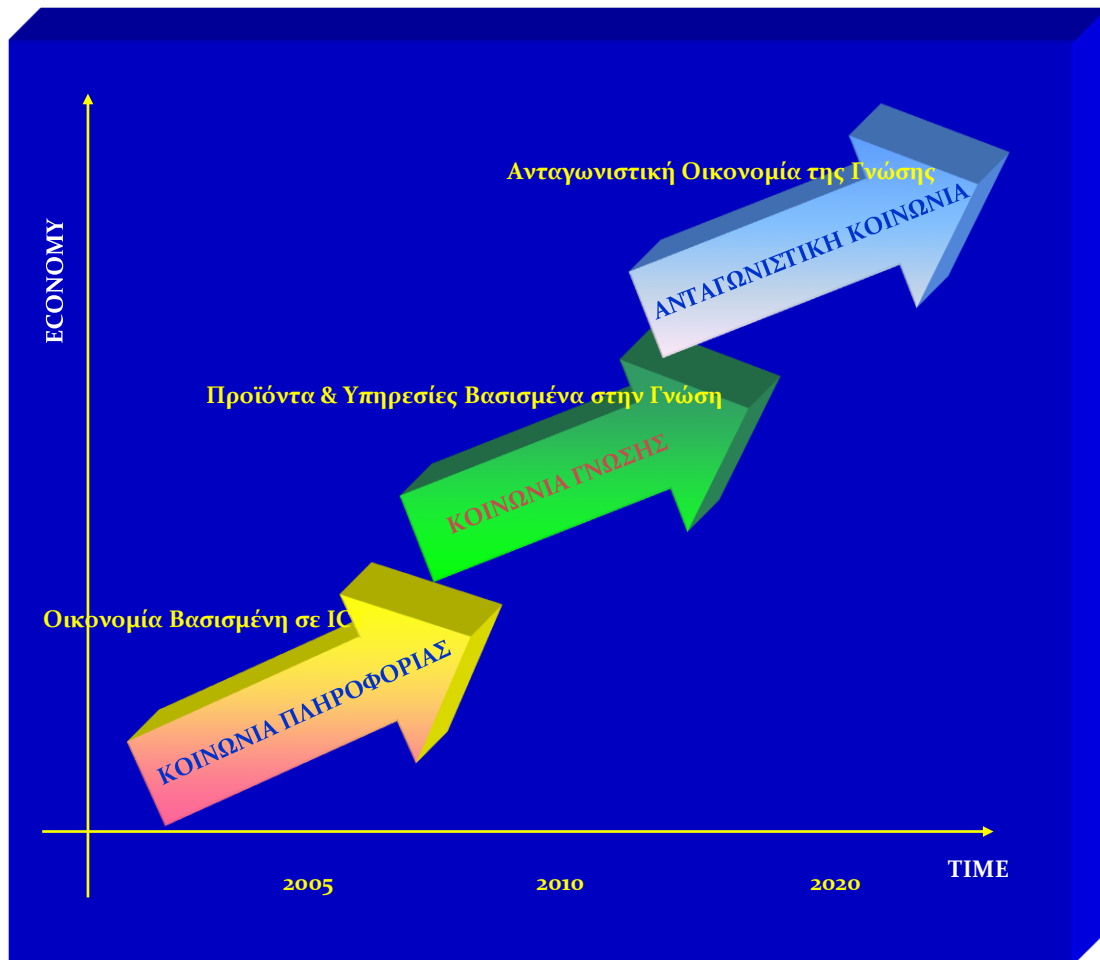

ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Λύση στο Πρόβλημα

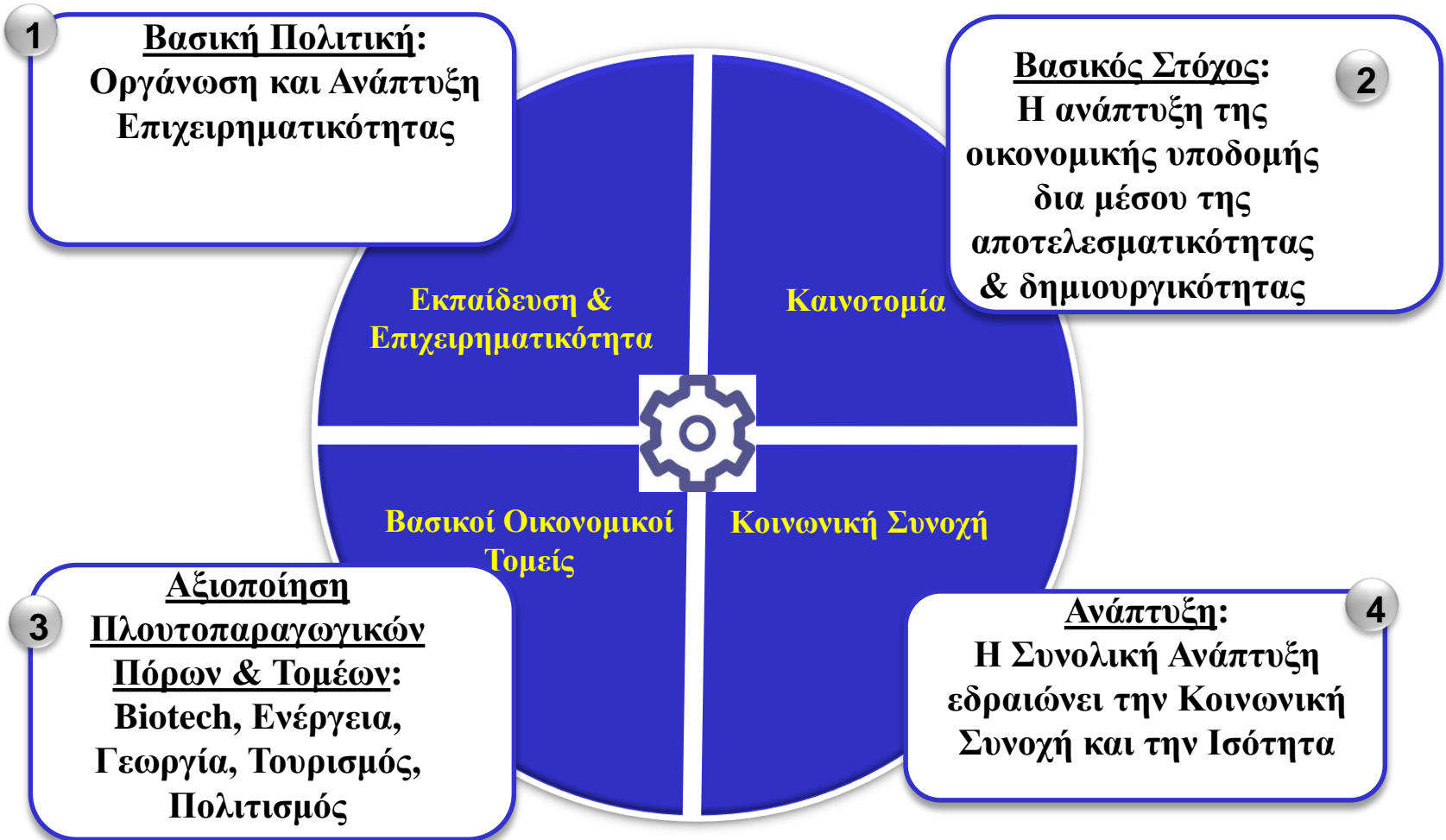
Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats

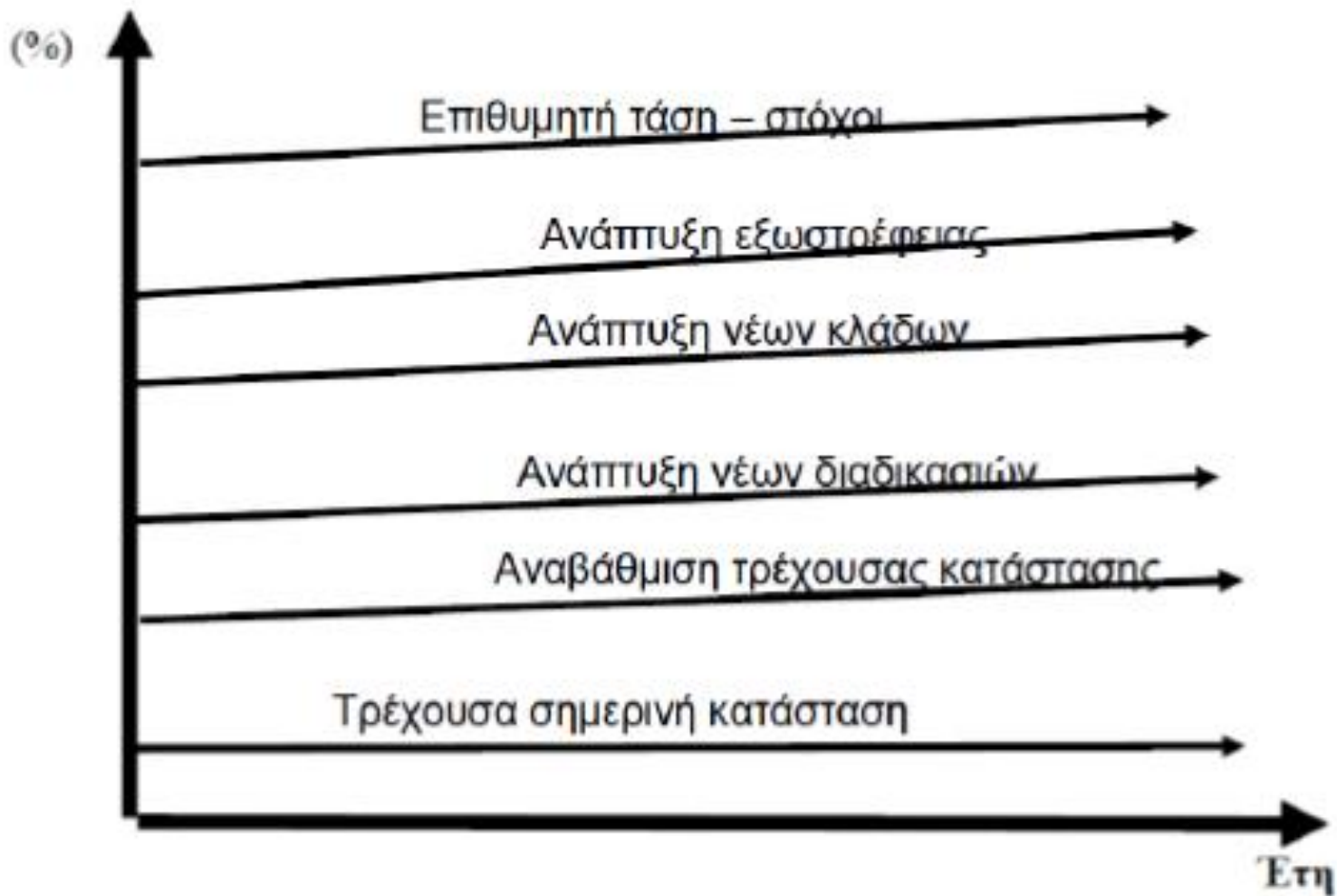
Ο Κομβικός Ρόλος της Διοίκησης, Οργάνωσης και Διαχείρισης στην Ανταγωνιστικότητα και Ανάπτυξη

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Οικονομική Κρίση: Προτάσεις για Λύση

Ευχαριστώ για την Προσοχή σας ...

-

